Nederlands

Examen VWO

Voorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

20**05**

Tijdvak 1
Dinsdag 24 mei
13.30 – 16.30 uur

Vragenboekje

Voor dit examen zijn maximaal 47 punten te behalen; het examen bestaat uit 21 vragen en één samenvattingsopdracht.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 De sublieme sigaret

De tekst *De sublieme sigaret* kan in de volgende, kleinere tekstdelen worden opgesplitst:
deel 1: alinea 1 en 2;
deel 2: alinea 3;
deel 3: alinea 4 en 5;
deel 4: alinea 6 tot en met 11;
deel 5: alinea 12;
deel 6: alinea 13.

1p **1** ■ Welke functie heeft deel 1 ten opzichte van het vervolg van de tekst?
Deel 1, alinea 1 en 2,
A beschrijft van het tekstonderwerp de historische achtergrond.
B geeft bij wijze van inleiding een probleemschets.
C plaats een belangrijke conclusie voorop.
D vermeldt de directe aanleiding voor het schrijven van het artikel.

1p **2** ■ Wat is de belangrijkste functie van deel 2 binnen het geheel van de tekst?
Deel 2, alinea 3,
A bevat een centrale vraagstelling.
B geeft een verklaring bij deel 1.
C noemt de gevolgen van het gestelde uit de inleiding.
D schetst een voorbehoud bij deel 1.

1p **3** ■ Wat is de belangrijkste functie van deel 3 binnen het geheel van de tekst?
Deel 3, alinea 4 en 5,
A formuleert een probleemstelling.
B geeft een essentiële verklaring bij het voorafgaande.
C is een nadere uitwerking van het voorafgaande.
D noemt een belangrijk gevolg.

1p **4** ■ Wat is de belangrijkste functie van deel 4 binnen het geheel van de tekst?
Deel 4, alinea 6 tot en met 11,
A beschrijft een reeks standpunten van buitenstaanders.
B bevat een opsomming van de kwalijke aspecten van het roken.
C geeft een analyse van de betekenis van het roken.
D vormt een reeks argumenten voor een eerder getrokken conclusie.

1p **5** ■ Wat is de belangrijkste functie van deel 5 binnen het geheel van de tekst?
Deel 5, alinea 12,
A bevat een deel van een opsomming en stelt de belangrijkste vragen.
B geeft een nadere analyse en beschrijft een persoonlijke stellingname.
C noemt een belangrijk gevolg en formuleert de belangrijkste kritiek.
D trekt een belangrijke conclusie en somt daarbij de belangrijkste argumenten op.

1p **6** ■ Wat is de belangrijkste functie van deel 6 ten opzichte van de rest van de tekst?
Deel 6, alinea 13, is vooral
A anekdotisch.
B concluderend.
C samenvattend.
D waarschuwend.

1p **7** ■ Bij welke tekstsoort kan de tekst *De sublieme sigaret*, gelet op de intentie van deze tekst, het beste worden ingedeeld?
A de beschouwing
B de uiteenzetting
C het betoog

"Vanwaar die buitensporige onverdraagzaamheid jegens de roker?" (regels 42-43)

1p **8** ■ Hoe zou Richard Klein (zie alinea 4) deze vraag beantwoorden?
Het anti-rookbeleid van de overheid is ingegeven door de zucht

A tot het aan banden leggen van de vrijheden van de burgers.
B tot het bestrijden van de altijd aanwezig veronderstelde ondeugd.
C tot het bevorderen van de immer bedreigde gezondheid van de bevolking.
D tot het geldelijk profiteren van tekortkomingen van de ingezetenen.

1p **9** ■ Hoe wordt het optreden van de overheid, gelet op alinea 5, gekarakteriseerd?

A Als achterdochtig.
B Als hypocriet.
C Als overbezorgd.
D Als slim.

2p **10** □ Welke elementen worden in 'het sublieme' met elkaar verenigd? Noem uit de tekst vier woordparen van tegengestelde begrippen waarmee het begrip 'subliem' wordt verhelderd.

1p **11** ■ Wat is, volgens deze tekst, voor de mens de belangrijkste functie van 'het sublieme'?

A Het sublieme brengt de mens tot inkeer.
B Het sublieme leidt tot schoonheid.
C Het sublieme maakt het leven leefbaar.
D Het sublieme zorgt voor ontspanning.

"Je kunt het rookgedrag ook vanuit filosofisch oogpunt bekijken." (regels 161-162)

1p **12** ■ Welke van onderstaande beweringen sluit het beste aan bij dit filosofisch oogpunt?

A De mens kan zich niet onttrekken aan het kwade.
B Een verbod op roken is in essentie van religieuze aard.
C Het onderscheid tussen 'goed' en 'kwaad' brengt de mens tot tegenstrijdig gedrag.
D Van wat verboden wordt, gaat een zekere verleiding uit.

"Zo zet de beschikbaarheid van het kwaad aan tot het kwaad, zeker als die een verlokking – kennis! genot! – in zicht draagt." (regels 181-183)
Stel, je bent het als lezer niet met deze bewering eens.

1p **13** ■ Welk kritisch commentaar is dan het meest relevant?
De schrijver

A hanteert een cirkelredenering.
B maakt een overhaaste generalisatie.
C ontduikt de bewijslast.
D vertekent een standpunt.

In de regels 198-199 is sprake van "de ideologie achter het rookverbod".

2p **14** □ Geef in eigen bewoordingen weer welke opvatting achter dit rookverbod schuilgaat.
Gebruik maximaal 15 woorden.

"een leven zonder het sublieme is ondraaglijk" (regels 207-208)

1p **15** ■ Op welk soort argumenten is deze stelling *het minst* gebaseerd in deze tekst?

A Op feiten.
B Op geloof.
C Op gezag.
D Op intuïtie.

1p **16** ■ Welke van onderstaande beweringen omschrijft, gelet op de hele tekst, het beste het standpunt van de auteur met betrekking tot het roken?
Roken moet mogen,

A want het geeft het leven betekenis.
B want het helpt het leven aan te kunnen.
C want het leven is toch eindig.
D want verstandig leven is onverstandig.

1p **17** ■ Wat is de strekking van de slotzin: “En, met verwijzing naar de waarschuwing op de nieuwste sigarettenpakjes: niet alleen roken is dodelijk, het leven zelf is dodelijk”?

A Gezondheid en daarmee samenhangend geluk zijn relatieve begrippen.
B Het volgen van gezondheidsaanwijzingen leidt nauwelijks tot een langer leven.
C Voorschriften voor gezond leven worden onvoldoende streng gehandhaafd.
D Waarschuwingen tegen het roken zijn niet anders dan waarschuwingen tegen het leven.

3p **18** □ Beredeneer dat voorlichting over de gevaren van roken een averechts effect kan hebben.
Gebruik maximaal 40 woorden.

fragment 1

Er komt een verdriet naar boven dat me verbijstert. Ik stel me voor dat op allerlei plaatsen in het land mensen in zaaltjes verwoede pogingen doen van het roken af te komen. Ik besef dat de tevreden roker niet bestaat ... Geurtz zegt het meermalen: “Een gelukkige verslaafde bestaat niet, dat is een contradictio in terminis. Leven met je verslaving? Dat is leren leven met ongelukkig zijn.”

naar: Xandra Schutte, een fragment uit Nooit meer roken
uit: De Groene Amsterdammer, 7 januari 1998

2p **19** □ Welke vooronderstelling uit de tekst *De sublieme sigaret* wordt door bovenstaand fragment afgezwakt?
Gebruik maximaal 10 woorden.

fragment 2

O, DIE RECLAME!

In Vrij Nederland van 10 augustus 2002 wordt, zonder dat tabaksmerken worden genoemd, zeer kwaadaardige redactionele tabakspropaganda bedreven. In een artikel dat de hoofdredactrice Xandra Schutte heeft geschreven, genaamd De Sublieme Sigaret*, wordt het roken van sigaretten opgehemeld en verheerlijkt. (...) De rokers zijn o zo zielig, het gaat hier de Amerikaanse kant op en mensen die tegen roken zijn, zijn fanatici. Beter een verkort hedonistisch leven dan een leven zonder te kunnen genieten (in dit geval van het roken). Ik weet wel dat mijn moeder mede door het roken in december 2001 is overleden en dat ze daarvoor vele jaren ziek is geweest: hartproblemen en rokersbenen. Ze kon nauwelijks lopen en het deed veel pijn. Noem dat maar hedonistisch leven!*
Het mooiste is dat Schutte het aantal doden noemt dat door het gewalm wordt veroorzaakt (25.000), maar desalniettemin roken fantastisch vindt, nee, zelfs spreekt van een cultuuruiting.

naar: H.M.
uit: Opgelucht!, nr. 43

De schrijver van fragment 2 is het duidelijk niet eens met de opvatting van de schrijver van *De sublieme sigaret*. Eén van de verwijten die gemaakt worden is dat in de tekst *De sublieme sigaret* “het roken van sigaretten wordt opgehemeld en verheerlijkt”.

2p **20** □ Beoordeel of dit verwijt terecht of niet terecht is. Geef bij je standpunt één op de tekst gebaseerd argument.

Het laatste verwijt uit dit fragment aan het adres van Schutte is af te leiden uit de zinsnede: “ … nee, zelfs spreekt van een cultuuruiting”.

2p **21** □ Leg uit dat dit verwijt op een verkeerde interpretatie berust.

Tekst 2 Tegen de tirannie van het persoonlijke

19p **22** □ Maak een samenvatting in correct Nederlands van maximaal *180* woorden van de tekst *Tegen de tirannie van het persoonlijke*. Zorg ervoor dat deze samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- welke ontwikkeling heeft plaatsgevonden bij de overheid en bij de burger;
- welk gevolg deze ontwikkeling heeft voor de politieke cultuur;
- welk gevolg deze verandering heeft voor de maatschappelijke moraal en welk concreet probleem de nieuwe maatschappelijke moraal met zich meebrengt;
- welke aanbeveling wordt gedaan voor het functioneren van de democratie.

Einde